

**INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH
SPECIALPEDAGOGIK**

DIGITAL DOKUMENTATION

Barns delaktighet i pedagogisk dokumentation.

Mirelle Sackelius

Kurs: Kvalitetsarbete genom aktionsforskning (PDA107)
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: Ht/Vt/2014-2015

Innehåll

Förutsättningar.....	2
Mål.....	2
Processen.....	3
Utvecklingsområde	3
Aktion.....	4
Barn är med och konstruerar blogginlägg	4
Verktyg.....	5
Resultat	5
Analysprocessen	5
Möjliggörare för barns inflytande	6
Utgå från foton som intresserar barnen	6
Guida lagom mycket	6
Använd program barnen själva kan hantera	6
Välj bort det som begränsar delaktighet	6
Erfarenhet ger mer delaktighet.....	7
Slutsatser	7
När barnens intresse styr behöver vi bara guida lagom.	7
Nya möjligheter visade sig.	7
Vi är benägna att tänka om.	7
Reflektion.....	8
Att se möjligheter i motgång.	8
Hej då Pluttra	8
Redskapens möjligheter och begränsningar.	9
Vår utveckling kring systematiskt kvalitetsarbete.	9
Just nu och in i framtiden.	10

Förutsättningar

Förskolan är kommunal och placerad på landsbygden utanför en mindre stad i sydvästra Sverige. Den har bara en avdelning som tidigare varit enbart för de yngsta barnen mellan ett och tre år, men som nu är utökad till att omfatta även fyraåringar. Det arbetar fyra personer varav en barnskötare på 100 % och tre förskollärare på 100 %, 80 % och 40 %. Då avdelningen är fristående innebär det att arbetslaget själva måste täcka upp hela vistelsetiden för barnen. Förskolan tillhör ett område som innehåller två andra förskolor samt en dagbarnvårdare, vilka alla numera är Reggio Emiliainspirerade/profilerade. Reggio Emilia filosofin utgår från att barn är kompetenta och att de därför bör ha stort inflytande över sin vardag. Tanken är att om man ska lära sig att bli en demokratisk samhällsmedborgare så behöver man leva demokratiskt redan från början. Verksamheterna utgår därför ifrån den aktuella barngruppens intressen och behov och skapar ofta både projekt och ändrar om i sin miljö för att på bästa sätt tillmötesgå barnen. Begreppet ”miljön som den tredje pedagogen” kommer också ifrån Reggio Emilia filosofin och betyder att miljön ska vara anpassad efter barnens så att de exempelvis själva kan ta sig upp på stolarna, sitta vid låga bord och att det mesta av materialet som är till för barnen står också framme så att de själva kan ta för sig. Det betyder också att miljön i sig signalerar ett budskap till barnen och att den genom att vara fylld av intressanta saker kan bidra till att barn lär sig bara genom att vistas där. Pedagogisk dokumentation är ett redskap som används och genom att ta bilder, reflektera tillsammans med barnen ska verksamheten kunna styra sitt arbetssätt och fokus utifrån vad som för stunden intresserar barnen.

Avdelningen som var känd för sin fina och omfattande portfoliodokumentation samt sin dokumentation kring projektarbetena med barnen, var i process att förändra delar av det arbetet. Valet att lägga fokus på detta under aktionsforskningen kändes därför motiverat. Vi hade sedan cirka ett år blivit uppmuntrade till att lämna vår analoga dokumentation av projekt och barnens utveckling i form av portfolio, för att istället mer börja använda oss av digitala läsplattor och programmet Pluttra. Pluttra är ett digitalt dokumentationsredskap utformat för förskolan som delar av vår kommun valt att satsa på. Det fungerar som ett kommunikationsredskap mellan verksamheten och vårdnadshavarna då det bland annat innehåller en blogg. Under en lång period hade vi förberett oss för att börja använda Pluttra, exempelvis genom att vi fått information och workshopar. Vi har också fått lärplattor i form av två iPadar av serie 2 och 3, samt fyra stycken iPadar i serien Mini. Under hösten 2014 hade vi så fått in alla godkännandelappar från vårdnadshavarna till barnen och tog då steget att köra igång. Som förberedelser hade vi bland annat skaffat Pluttraappen på alla våra sex digitala lärplattor, för att vi enkelt skulle kunna ta vilken som av dem som var ledig för att göra vår dokumentation på. Vi har också inlagt in appen PicCollage som är ett verktyg för att enkelt kunna göra bildpresentationer att lägga upp i Pluttrabloggen. I arbetslaget hade vi olika kunskaper och erfarenheter av att arbeta med digitala redskap i förskolan och hjälptes därför åt för att lära oss använda dessa.

Mål

Nylund, Sandback, Wilhelmsson och Rönnerman (2010). uppger att aktionsforskning kännetecknas av att den egna praktikens frågor och behov ska leda utvecklingsprocessen. Att formulera målet utifrån vad vi ville förändra i vår verksamhet istället för att bara följa direktiv uppfördes kändes stimulerande och mer motiverande nu när vi skulle öva på att använda aktionsforskning som systematiskt kvalitetsredskap. Vi som alltid arbetat för att förbättra vårt sätt att erbjuda barnen reflektionsmöjligheter genom pedagogisk dokumentation ville gå vidare med detta. Palmer (2012) uppger att pedagogisk dokumentation kan synliggöra barns läroprocesser och strategier för både barnen, pedagogerna och föräldrarna. Vi ville därför undersöka de digitala möjligheterna inom pedagogisk dokumentation. Efter att vi ringat in vårt område såg vi dock över hur väl detta var förankrat i de riktlinjer och måldokument som vi också hade att förhålla oss till. Vår verksamhet är ju trots allt en del av en större helhet. Vi tittade på de mål vi valt ut ifrån kommunens lönekriterier och fann där att vi gemensamt valt att fokusera på ”Jag utvecklar mina arbetssätt och metoder” under vilken vi motiverat att vi vill utveckla och fördjupa våra kunskaper kring pedagogisk dokumentation tillsammans med barnen och med hjälp av iPad och Pluttra. Vidare fann vi att vårt område hade gott

stöd i kommunens plattform för Varbergs förskolor då där fanns att läsa följande rubrik: ”En förskola där barnen är delaktiga och har reellt inflytande” (s.1). Den efterföljande texten specificerar vidare ”att barnen är delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet genom att vi tillvaratar och efterfrågar deras åsikter i det dagliga arbetet”. I vårt styrdokument Läroplanen för förskolan (98, rev 2011) relaterade vi till fyra olika delar där vårt målområde berördes.

1. Förskolans värdegrund och uppdrag Förskolans uppdrag

Multimedia och informationsteknik kan i förskolan användas såväl i skapande processer som i tillämpning. (s.7)

2.2 Utveckling och lärande

Förskolan ska sträva efter att varje barn

- utvecklar sitt intresse för bilder, texter och olika medier samt sin förmåga att använda sig av, tolka och samtala om dessa, (s.10)

Arbetslaget ska:

- ge barnet möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankegångar med hjälp av ord, konkret material och bild samt estetiska och andra uttrycksformer (s.11)

2.3 Barns inflytande

Förskolan ska sträva efter att varje barn

- utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation (s.12)

Dessa utdrag visar på att vi genom att använda Pluttra tillsammans med barnen kan beröra flera målområden i läroplanen. Både att använda och tillämpa informationsteknik, erbjuda barnen möjlighet till att utveckla sitt intresse för bilder och medier och att samtala om dessa för att träna sig i att ge uttryck för sina uppfattningar, med mera. Slutligen har vi vår vision för vårt område och då den utgår ifrån hållbar utveckling och inbegriper demokrati så är vi väl förankrade även i denna.

Processen

Utvecklingsområde

Fram tills vi började med aktionsforskningen var det vi vuxna som ägde dokumentationsprocessen. Vi hade delat upp ansvaret för olika sorters dokumentation i arbetslaget och främst arbetat med att skapa ett material som barnen sedan kan reflektera kring. Under dagarna i förskolan gjorde vi förutom att arbeta med projekt i olika grupper en del andra saker som vi ibland dokumenterade med plattorna. Exempelvis går vi vid högtider till kyrkan, ibland går vi på promenad och andra gånger händer något spännande på gården som motiverar oss eller barnen till att vilja dokumentera detta. En av oss pedagoger som deltagit i aktiviteten har sedan haft som ansvar att färdigställa en dokumentation till Pluttra. Vi har alltså tittat igenom bilderna, gjort ett urval av dessa, ibland ordnat kollage i appen PicCollage, sedan skapat en beskrivande text, eventuellt kopplat inlägget till ett eller flera läroplanscitat och slutligen publicera det i Pluttrabloggen.

Ekelund (2012). pläderar för demokrati i förskolan och uppger att förskolan ska erbjuda barn inflytande och låta dem komma till tals, för att fullgöra sitt uppdrag att följa läroplanen. Vi ville erbjuda barnen nya möjligheter till att ge uttryck för sina tankar och reflektera tillsammans med andra. Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I. (2009). uppger att FN:s konventioner om barns rättigheter inbegriper mer än det vardagsinflytande som erbjuds barn i många förskolor. De menar att det är otillräckligt och att barnens inflytande bör omfatta långt fler områden. Mot bakgrund av detta ville vi försöka erbjuda barnen ett nytt område att utöva inflytande inom. Vi ville göra dem mer

delaktiga i dokumentationsprocessen på så vis att de skulle få börja med att vara med en vuxen vid konstruktion av inlägget som ska publiceras på Pluttrabloggen för att senare kunna initiera och skapa dessa själva.

Vårt gemensamma mål för läsåret inbegrep att arbeta med iPad och Pluttra som pedagogiskt dokumentationsredskap, både själva och tillsammans med barnen. I aktionsforskningen kom vi att främst använda Pluttras blogg som har appar för användande riktat till oss som förskola och till hemmet. I förskoleappen skapas och publiceras inläggen och sedan går vårdnadshavarna in via hemappen för att se inläggen, ta emot meddelanden och kommentera inläggen. Pluttra har också en hemsida där samma funktioner finns och där kan både vi i personalen och vårdnadshavarna läsa mer om exempelvis läroplanscitat som förskolan knutit specifikt till varje inlägg. Vi hade precis startat upp användandet av Pluttra och arbetade därför med att ta fram bra rutiner för när det ska göras, vad som ska göras och hur. Detta gjorde att det kvalade in bra som utvecklingsområde att använda aktionsforskning i. För att inte ta oss vatten över huvudet ringade vi in en del av helheten och kom att fokusera arbetet kring följande fråga:

”Hur kan vi möjliggöra inflytande för barnen i dokumentationen genom att använda Pluttra?”

Vi hade sedan augusti arbetat med att dokumentera delar av verksamheten på förskolan och publicera detta på Pluttrabloggen för att kommunicera barnens lärande, upplevelser och vistelsetid på förskolan till deras föräldrar. Syftet med att använda Pluttra är att ge vårdnadshavarna en chans att få ta del av barnens aktiviteter mer i nutid. Den analoga portfoliopärmen som vi tidigare satt in liknande dokumentation i blir ofta bara en historisk återblick som vårdnadshavarna tar del av vid de tillfällen som erbjuds, alltså vid föräldrafika ca två gånger om året, vid utvecklingssamtal och när den kommer hem då barnet slutat på förskolan. Vi hoppas möjliggöra för vårdnadshavarna och barnen att i större utsträckning kunna reflektera och samtala kring det som hänt på förskolan tillsammans, både genom att vårdnadshavarna vet vad som hänt men också genom att de tittar i Pluttra tillsammans med sina barn. På så sätt finns också möjligheten att kunna spinna vidare på det som hänt även hemma.

Redan så tidigt som efter några veckors pluttraanvändning fick vi positiv respons ifrån föräldrar som var aktiva med att ta del av verksamheten via Pluttra. Det har också varit en intressant process för arbetslaget att lära sig att hantera redskapen iPad, foto- och videofunktioner, PicCollage, och själva Pluttraapparna som bland annat innehåller flera steg i publiceringsprocessen. Vi har hjälpts åt att lära oss själva och varandra alla delar i processen och vi har haft många små stunder av reflektion kring arbetet. Att ha som mål att göra barnen delaktiga i arbetet medförde att vi i personalgruppen behövde diskutera hur det skulle gå till. Både inför och under processen dök vissa frågor upp som vi förstod var viktiga att ta hänsyn till vid utformandet av aktioner.

- Vad anser vi att delaktighet och inflytande står för?
- Hur gör vi barnen delaktiga?
- Ska vi göra pedagogisk dokumentation kring projektet med barnen direkt eller bör vi träna med barnen och då dokumentera andra saker som händer i förskolan?
- Är det lagom att ha som mål att bara de äldsta deltar i dokumentationen?
- Hur gör vi barnen mer medvetna om Pluttra?
- Ska de få delta i själva postandet av inlägg på bloggen?

Vi resonerade med varandra och tog ställning till hur vi ville göra. Vissa delar utvecklades också under själva processen.

Aktion

Barn är med och konstruerar blogginlägg

Vid inläggskonstruktionen ska vi först titta på bilderna från en aktivitet tillsammans med barnet så att tillfälle för reflektion ges. Vi kommer sedan att arbeta i PicCollage och i den mån barnet kan och vill

ska det få delta i valet av bilder. De kommer att få erfara att laborera med storlekar, fokus och layout, samt färgsätta ramar. När så bilden valts ut eller skapats i PicCollage så ska pedagogen och barnet tillsammans göra ett blogginlägg i Pluttra. Appen öppnas direkt på plattan och barnet ska under processen få möjlighet att påverka val av beskrivande text och även skriva, framförallt sitt eget namn som inläggskonstruktör. Vi ska också försöka få med någon kommentar från barnens reflektion, då vi vet att detta ofta uppskattas av föräldrarna och av barnen själva. Att få med barns kommentarer är något som alltid gjorts i den analoga portfoliopärmen och som pedagogerna känner är en stor förlust om det försvinner i och med avvecklingen av dessa. Vi hoppas därför att det kommer att kunna överföras på ett bra sätt i detta nya digitala format.

Verktyg

Under Pluttratillfällena med barnen förde vi anteckningar kring vad som sades och vad som hände i löpande protokoll som sedan fördes in i ett observationsprotokoll. Detta valde vi då vi visste att observationerna skulle komma att vara av andra graden som Björndal (2007) beskriver som ett tillfälle då man själva är delaktiga i den situation man observerar. Vi hade också möjlighet att själva reflektera i våra egna loggböcker där vi valde en ostrukturerad utformning. Observationsprotokollen delades upp under kategorierna barn, lärare och verksamhet då Mårdsjö och Ohlsson (2010) hävdar att lärares möjligheter till förändring vilar på att man skiljer just dessa tre kategorier åt. Att fokusera barns lärande enskilt i sin dokumentation begränsar vår möjlighet att se pedagogens roll i sammanhanget och att ta in verksamhetsnivån synliggör ytterligare hur dessa tre samverkar i barnets lärprocesser. Eidevald (2013) understryker att det ju inte är barnens kunskaper som ska utvärderas i det systematiska kvalitetsarbetet och därför dokumenteras utan hur väl verksamheten ger förutsättningar för lärande. Vi valde därför att strukturera våra observationer för att träna oss ytterligare i att ta in även dessa nivåer i vårt analysarbete. I protokollen noterades också barnets ålder, vilken pedagog som deltagit samt tid och plats för observationen. Vi insåg att vi inte skulle kunna få med så stor omfattning av de samtal som skedde men godtog detta då vi hade fokuserat en ”hur”-fråga snarare än ”vad”. Alltså skulle våra observationer främst besvara hur barnen erbjöds inflytande. Vi övervägde att prova att filma någon observation men kom fram till att vi tyvärr inte skulle kunna genomföra det då det skulle krävas att två pedagoger skulle engagera sig i aktionen vilket inte var möjligt då den tredje i så fall skulle bli ensam ansvarig för de övriga 18 barnen.

Resultat

Sammanlagt resulterade aktionerna i elva stycken genomförda dokumentationer, två avbrutna och en hel del reflektioner i våra egna loggboksanteckningar. Detta sammantaget blev vårt insamlade material som vi bearbetade.

Analysprocessen

Observationsanteckningarna blev först renskrivna och kompletterade med våra loggboksanteckningar. De blev granskade för att sortera bort subjektiva beskrivningar, tolkningar och reflektioner så att materialet bara beskrev vad som faktiskt hänt. Varje tillfälle avidentifierades för att skydda individernas identiteter och istället infördes siffror och bokstäver för att skilja individerna åt. Då vi gjorde en bedömning att ålder på barnen kunde vara av värde lät vi denna information kvarstå i materialet.

Materialet var redan under observationstillfället strukturerat under kategorierna barn, lärare och verksamhet och i analysprocessen gjordes flera fördjupningar i dessa kategorier. Vid kvalitetstiden avsatte vi en timma åt analysarbetet. Vi hade då allt material utskrivet och började med att läsa det i tysthet. Vissa valde att anteckna sina tankar och andra bearbetade sina tankar i huvudet. Vi var alla fyra samlade i arbetslaget och hade dessutom tillgång till en förskollärarelev som inte alls deltagit i det föregående aktionsarbetet. Vi tog därför vara på hennes objektiva syn och bad henne börja med att dela med sig av vad hon såg i materialet. Därefter fick var och en ta upp det som de tyckte stod ut. Vi gick tillbaka till observationerna och letade upp olika delar som bekräftade vad vi uppmärksammat och vi stämde in eller argumenterade mot eller för olika påståenden som kom upp. Vi gick flera gånger

tillbaka till vår ursprungsfråga för att stämma av att vi var på rätt väg. Genom att ständigt ha i fokus ” hur vi kan möjliggöra inflytande för barnen i dokumentationen genom att använda Pluttra” lyckades vi enas om följande områden.

Möjliggörare för barns inflytande

Utgå från foton som intresserar barnen

Vid flera tillfällen när barnen valde bilder som skulle ingå i kollaget valde de främst bilder på sig själva. Andra gånger valde de saker som de själva hade gjort. Samtalen kring bilderna ökade när barnen tyckte om det som hänt under aktiviteten som bearbetades. Vid ett tillfälle där barnen målat vattenfärg på snö och isbitar utomhus och fyra barn tillsammans reflekterade över det med en pedagog så blev det mycket kommentarer. Detta till skillnad från ett annat tillfälle när ett barn och en pedagog dokumenterar en aktivitet som inte var av intresse för barnet. Barnet svarade bara jakande med nickning och ”ja” vid olika förslag som pedagogen kom med. När barnet blev erbjudet att gå och göra något annat blev det dock fart och dokumentationsstunden fick avslutas av pedagogen själv.

Guida lagom mycket

Många av barnen var obekanta med programmet PicCollage när vi startade. Flera hade dock erfarenhet av att ändra bilders storlek genom att öppna eller stänga sina fingrar, i det så kallade ”pincettgreppet”, på skärmen och framhävde detta kunnande för pedagogerna. Pedagogerna lät barnen testa sig fram i programmet och guidade framförallt vid växling mellan olika menyer. Barnen fick laborera med olika layouter och det framgick att mycket av tiden lades på detta i de olika observationerna. De flyttade runt bilderna, förstörde och förminskade och flyttade för att ändra fokus i bilden. När det sedan kom till färgsättning på ramarna valde barnen många olika innan de visade att de var nöjda. I dessa situationer resonerade pedagogerna med barnen kring deras val och berättade lite om alternativen. När det kom till beskrivande text i kollagen föregick alltid ett reflekterande resonemang om bildernas innehåll mellan pedagog och barn. Barnen valde oftast vilken färg och typsnitt och även dess placering i kollaget. Vissa barn testade att skriva text helt själva, barn A ”knappade” iväg lekfullt på det digitala tangentbordet och andra som inte kunde fick hjälp av pedagogen att i alla fall få trycka på tangenterna som formade deras namn. Alla fick delta i resonemang om vad som skulle skrivas och fick hjälp av pedagogen att oavsett egen skrift eller inte framföra sitt budskap.

Använd program barnen själva kan hantera

Programmet PicCollage visade sig erbjuda många möjligheter till inflytande för barnen. De började efter några få instruktioner att hantera programmet och laborerade mycket för att utforska det vidare. Förskollärarna och barnskötaren fick oftast guida genom att visa, förklara eller både och när det skulle växlas mellan olika menyer i programmet. Exempelvis när bilder skulle infogas och sedan skulle placeras om i olika ramar med hjälp av layoutmenyn, eller när typsnitt, färg och text skulle skapas. Menyerna har under processen förändrats genom uppdateringar till att allt mer innehålla symboler vilket underlättat för barnen att själva kunna förstå dessa. Sparfunktionen har dock fortsatt krävt läskunnighet och där har barnen alltid fått hjälp av pedagogen.

Välj bort det som begränsar delaktighet

Pluttra visade sig kräva mycket vuxenguidning och erbjöd inte så mycket möjlighet till inflytande. Det blev mest ett växelspel mellan pedagog och barn där pedagogen fick dirigera barnet att trycka på olika knappar. Däremot erbjöd programmet möjlighet att beskriva händelseförlopp eller kommentarer mer i text. Ett av barnen skrev långt mer än vad PicCollage kunde innehålla och ändå uppvisa bildinnehållet medan Pluttra har en separat del för just text så att dessa inte konkurrerar. I flera av observationerna har dock barnen inte deltagit nämnvärt i processen kring programmet Pluttra och det slutade flera gånger med att pedagogen gjorde den delen själva då barnen lämnat situationen. Vid ett av tillfällena sa barn T: ”Nu orkar jag inte mer”. När förskolläraren förklarade att de behövde göra fler moment innan föräldrarna kunde se inlägget svarade barn T: -”Vi kan fortsätta en annan gång”.

Erfarenhet ger mer delaktighet

När vi påbörjade aktionerna hade alla barnen viss erfarenhet av att samtala om utskrivna bilder, men i princip ingen erfarenhet av reflekterande samtal kring digitala bilder. I de första observationerna var det alltid ett barn och en pedagog som arbetade. Barnen berättade i varierad grad om bildinnehållet och pedagogerna ställde vid varje tillfälle frågor för att uppmuntra barnen till berättande kring den föregående aktiviteten som bearbetades. Vid de första observationerna när barnen mötte momentet för första gången var flera av dem avvaktande och sparsam i sina svar. Vid de senare observationerna, när alla som deltog var mer bekanta kom det fler svar och även spontant berättande. I några av de senare observationerna var det flera barn som deltog samtidigt och vid dessa tillfällen beskrev förskollärare nr två att reflektionen blev betydligt bredare.

Slutsatser

När barnens intresse styr behöver vi bara guida lagom.

Vi såg tydligt att barnens intresse för att delta ökade när de fick se bilder som intresserade dem. Exempelvis var det mycket mer respons i form av reflektioner när barnet såg bilder från ett tillfälle det själv var intresserad av än ett tillfälle som inte tilltalade dem. Ekelund (2012) tar upp att ett samtal med barn som avser att erbjuda barnet en chans att uttrycka sina åsikter bara blir meningsfullt om barnet är med på noterna. Vi kan bekräfta detta i våra observationer där just barnen var mer med på noterna och reflekterar då bilder och ämnet i sig var intressant för dem. Vi hade redan innan aktionsforskningen en god uppfattning om detta men känner nu att vi har fått mer grund att utgå ifrån när vi hävdar detta. Att det var viktigt guida ”lagom mycket” vid inläring av tekniken kunde vi se under vår process. Ett exempel var när ett barn visade tydligt att det ville testa men blev tillbakahållen då pedagogen själv inte var säker på tekniken. Barnet fick testa men väldigt begränsat och efter en stund stillades barnets intresse. Vid senare tillfällen hade barnen fått mer spelrum att prova sig fram och visade då stor kompetens och glädje under processen.

Nya möjligheter visade sig.

Arnér (2009) uppger att begreppet inflytande handlar om att barnen ges möjlighet att påverka på ett påtagligt sätt och att detta kräver att pedagogerna planerar innehållet med hänsyn till barnens erfarenheter, idéer samt initiativ. Detta har vi fått många tillfällen att reflektera kring och är verkligen något vi tar med oss vid vårt fortsatta arbete. Programmet PicCollage visade ju sig vara det som erbjöd störst möjligheter till inflytande för barnen då det erbjöd många alternativ i skapandeprocessen av kollaget eller bilden som gjordes i dokumentationen. Barnen visade också stort intresse för att lära sig det genom sina initiativ och sitt fokus när de arbetade med det. Vi hade tidigare mer fokuserat på barnens reflektioner kring bildinnehållet som en värdefull del i den pedagogiska dokumentationen och inte så mycket på vad de skulle uppskatta med de digitala möjligheterna. PicCollage erbjuder dock en estetisk skapande aktivitet med bilder, text och färger som redskap vilket även gjort vårt eget användande av det mer lustfyllt. Detta visar att det är ett bra redskap för att beröra många av de läroplansmål som vi satt upp. Exempelvis så utvecklar barnen sitt intresse för bilder, texter och medier, de lär sig att dokumentera, förmedla tankegångar, erfarenheter genom estetiska uttryckssätt samt utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter, (Skolverket, 2011). Detta program har helt klart fått en annan status efter detta arbete och vi kommer att fortsätta arbeta med det oavsett om vi har Pluttra eller inte framöver. Exempelvis kommer vi fortsätta att göra kollage av barnens födelsedagsfirande som de sedan kan ta med hem som ett minne.

Vi är benägna att tänka om.

Pluttra som vi inledningsvis var helt obekanta med, ansågs av tillverkaren vara väldigt lättillgänglig för barnen då den hade så tydliga och enkla menyer. Den visade sig inte alls vara så barnvänlig. I alla fall inte för våra barn som ville delta men som ständigt fick veta att de skulle vänta på att pedagogen själv var tvungen att göra vissa delar. Vi upplevde att detta program begränsade barnens inflytande så pass att vi ofta valde bort det vid dokumentationstillfället och själva senare postade inlägget så att det blev tillgängligt för föräldrarna. Angående ökat inflytande i relation till ökad erfarenhet så kunde vi

tydligt se detta i vårt material. I de första observationerna där det var ett barn ensamt som satt med en förskollärare och då hade barnet ingen tidigare erfarenhet av programmet eller processen som genomfördes. Vid dessa tillfällen blev barnet i fråga tillfrågat om flera saker och deltog i begränsad utsträckning. I några av de sista observationerna var det en förskollärare och flera barn som alla hade erfarenhet av både programmet, processen. Där gick att utläsa att barnen uttryckte åsikter, tog egna initiativ och resonerade under en längre stund än tidigare, kring både utformningen och reflektionen kring den föregående aktiviteten som de dokumenterade. Detta pekar mot att barnen utvecklat en förståelse kring att vi pedagoger är intresserade av deras tankar och åsikter och att de faktiskt får lov att påverka utformningen av dokumentationen. Arnér (2009) belyser att barnen måste tillfrågas om sina tankar och erbjudas tillfällen att reflektera för att kunna utveckla sina ställningstaganden, sin initiativförmåga. Denna utveckling kan vi tydligt se i vårt material.

Reflektion

Vi har blivit mer benägna att diskutera barns inflytande i förhållande till dokumentationen och även öppnat upp oss för nya sätt att tänka kring dokumentation. Förskollärare nummer två gav uttryck för att hon nu oftare spontant tänker ”Detta kan vi lägga ut på Pluttra” och att hon oftare även genomför dokumentation med barn när vardagen erbjuder ett tillfälle. Det är ett kvitto på att avdelningens mål, utifrån Plattform Varberg (2014), att utveckla våra arbetsätt och metoder och fördjupa våra kunskaper kring pedagogisk dokumentation tillsammans med barnen och med hjälp av iPad, faktiskt uppnåtts. Att vi lärt oss och känner en förtrogenhet med redskap, program och tänkandet kring pedagogisk dokumentation tillsammans med barnen gör att det hela blir mer lättillgängligt. Att barnen också känner sig bekanta med processen gör att de både kan initiera den själva och veta vad de svarar på när pedagogerna kommer och föreslår dokumentations. Innan vi började med aktionsforskningen hade vi ett hopp om att vi skulle kunna använda den digitala dokumentationsformen för att visa de projektarbeten vi utför med barngruppen. Vi försökte också detta direkt när vi började med Pluttra. Det resulterade i många frustrerade situationer då problemet var att vi inte kunde tillräckligt mycket om processen. Vi var förståndiga nog att tänka om och börja använda andra tillfällen att dokumentera tillsammans med barnen för att öva upp oss. Att träna i det lilla först blev helt klart en vinst. Vi ser stora möjligheter att använda programmet PicCollage i vissa former av dokumentation även framöver.

Att se möjligheter i motgång.

Vi har visat att vi har en stor förmåga att vara flexibla och ta till oss nya saker då vi under ett år engagerat oss i att använda Pluttra och under senare delen av denna rapport fick veta att Pluttra skulle försvinna. Vi tappade kanske motivationen en aning men i sann Reggio Emiliaanda insåg vi snabbt att vi självklart lärt oss massa användbart i själva processen. Just att se lärandet i allt och under hela processen snarare än bara i slutresultaten är något som Reggio Emilia-filosofin förespråkar. Det är också därför det är så viktigt med pedagogisk dokumentation där man kan följa processen och i efterhand upptäcka lärandet som skett.

Hej då Pluttra

Anledningen till att Pluttrasamarbetet avslutades var för att Varbergs kommun investerat i programmet Tempus som var ett program gjort för att handha barnens närvaro. Efter förhandling mellan Tempus och Varbergs kommun, angående förluster av kommunikationskanaler i och med att Pluttrasamarbetet ersatts, gjorde Tempus ett undantag för Varberg. De skapade en så kallad dokumentationsblogg som skulle motsvara Pluttra. Vi kände stort hopp om att arbetet vi lagt ner alltså inte var bortkastat utan att vi skulle kunna lära oss att använda denna nya blogg och fortsätta att utveckla våra metoder för dokumentation. Tiden gick och i mitten av mars stängdes Pluttra ner. Tempus infördes och när vi gjorde vårt första inlägg med bild insåg vi att föräldrarna fick en länk att klicka på i ett sorts meddelande. Detta gjorde oss besvikna. Vi som arbetar med små barn vet att bilder säger mycket och att detta tilltalar människor i alla åldrar mer än text. Dessutom vet vi att digitala processer som kräver många knapptryck utan stimulans tröttar ut, tär på tålamodet och förtar nöjet en aning. Att veta att föräldrarna nu skulle bli tvungna att trycka, trycka och sen åter trycka för att sedan kanske få se en bild som intresserar dem kändes inte så roligt. I Pluttra var det ju bilden först, sen kunde föräldern avgöra

om de ville se den i helbild, om de ville läsa mer om innehållet och till sist om de ville läsa om läroplanen. Det var en bättre ordning tyckte vi alla. Men är det något vi lärt oss så är det att första intrycket och första tankarna kring något nytt inte alltid visar de möjligheter som det nya faktiskt har, så vi utforskar, lär och utvecklar oss vidare. Tankar kring att starta en blogg helt oberoende av Varbergs Kommuns upphandling börjar ta form i våra tankar och det är något vi får undersöka vidare.

Redskapens möjligheter och begränsningar.

Redskap för dokumentationen utgjordes av observationer av andra graden och loggboksanteckningar och vid analystillfället blev det tal om att vi önskat mer utförlig beskrivning av händelserna. Ett mer omfattande material skulle ge oss större möjligheter att analysera fler delar av processen som exempelvis barnens reflektioner. Vi inser dock att vi i denna process hade fokuserat mer kring ”hur” vi kan möjliggöra inflytande, inte ”vad” de gav uttryck för när de fick inflytande. Det har gett oss kunskap om hur viktig frågeställning är för att man ska finna den rätta vägen till att besvara den. Vi känner också att vi i kommande aktioner vill testa att använda video då det skapar möjlighet att fokusera olika saker vid olika visningar av samma sekvens.

Vår utveckling kring systematiskt kvalitetsarbete.

När det kommer till att använda aktionsforskning som redskap för systematisk kvalitetsutveckling i verksamheten så har vi fått nya insikter. Tidigare har vi använt en pärm med förtryckta underlag och en beskrivning av hur själva processen genom den systematiska dokumentationen skulle utföras. Den var framtagen i ett samarbete mellan chefer och verksamma pedagoger i området. Vi hade valt att använda följande underlag: tankekartor för pedagoger och barn, pedagogisk planering, uppföljning och vidareutveckling, observationsprotokoll samt utvärderingsunderlaget. Dessa använde vi främst när vi bearbetade projekten som följde genom hela terminerna. Vi var vana att utgå ifrån barnens intressen och kände oss bekväma med att börja med att göra en kartläggning av området med hjälp av tankekartor. Vi använde alltid observation, samtal och i viss mån intervju med barnen för att få in material. Därefter utgick vi ifrån det insamlade materialet. Vi analyserade det och sedan brainstormar vi pedagoger för att ta vara på varandras kapacitet och verksamhetens möjligheter för att tillmötesgå och utmana barnen i det aktuella projektet. Vi använde underlagen kontinuerligt på vår kvalitetstid som vi hade under tre timmar varannan vecka. Vi skapade också kontinuerligt pedagogisk fotodokumentation med tillhörande text som barn, pedagoger och vårdnadshavare har haft tillgång till under terminen. Dessa underlag har sedan legat till grund för den årliga verksamhetsrapport, som alltså utgjorde vårt systematiska kvalitetsarbete, som vi sammanställt och överlämnat till vår chef.

Att nu istället fokusera något annat än projektet kändes till en början konstigt då projektet alltid utgjort en så stor del av vår tid och vårt fokus. Innehållet skulle ju helt ersätta vårt tidigare kvalitetsarbete och då det bara skulle visa på en liten smal del av vår verksamhet men ändå uppta stor tid och fokus i vårt arbete skapade en viss oro i arbetslaget. Hur skulle vi hinna med att fokusera, reflektera och utveckla vårt projekt? Vilka underlag skulle vi använda istället? Under processen med aktionsforskningen började vi se likheterna mellan de olika sätten och hittade fram till att många av de underlag för dokumentation som vi haft tidigare gick att använda fint i aktionsforskningsprocessen. Vi upptäckte också att vi i mångt och mycket redan resonerade så som aktionsforskningsprocessen uppmuntrade, bara att vi inte dokumenterat det och beskrivit processen så tydligt förr. Övergången kändes då inte lika svår. Vi kan i efterhand se att den djupgående process som sker genom att vi fokuserar en annan del i verksamheten ger insikter inom andra områden än vi trott. Rönnerman, K. (2012). Uppger att kärnan i aktionsforskning är en ökad diskussion och reflektion i arbetslaget kring vad som sker i verksamheten och att dessa diskussioner utgår från det stoff som samlats in under aktionsforskningsprocessen. Vi har exempelvis fått mer diskussioner kring hur vi använder tekniken, hur barnen påverkas av våra frågor, hur de påverkas olika beroende på vem av oss pedagoger som tilltalar dem och i vilka sammanhang. Vi har uppmärksammat att vi blivit tydligare med att planera och dokumentera planeringen under vår kvalitetstid och lägger nu ner mer tid på att fördela arbetsuppgifter med hänsyn till våra egna resurser och ansvarsfördelar så att vår kunskap och kapacitet bäst anpassas till barnens behov, vilket tas upp som mycket betydelsefullt i Skolverket (2012).

Just nu och in i framtiden.

Vi vet att vi ännu har en bit kvar att gå men nog har vi kommit en bra bit på vägen. Det är i skrivandets stund bara en pedagog i arbetslaget som gått kursen och som därför är bärare av mycket av kunskapen om processen. I slutfasen fick vi dock veta att nästa år ska två kollegor till få chans att gå kursen och arbetet under detta år har bidragit till att de blivit mer intresserade av att gå den. Jag ser redan fram emot att få ta del av vårt fortsatta arbete med nya ögon och med en ny position när kollegorna ska få driva arbetet.

Referenslista

- Arnér, E. (2009). *Barns inflytande i förskolan. – en fråga om demokrati*. Lund: Studentlitteratur AB
- Björndal, C. R. (2007). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber AB
- Eidevald, C. (2013). *Systematiska analyser för utvärdering och utveckling i förskolan: hallå, hur gör man?* (1. uppl. Ed.) Stockholm: Liber.
- Ekelund, G. (2012). *Jakten på demokrati i förskolan* [Elektronisk resurs]. Johanneshov: TPB.
- Mårdsjö Olsson, A.-C. (2010). *Att lära andra lära: medveten strategi för lärande i förskolan*. Stockholm: Liber.
- Nylund, M., Sandback, C., Wilhelmsson, B., & Rönnerman, K. (2010). *Aktionsforskning i förskolan - trots att schemat är fullt*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Palmer, A. (2012). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan: pedagogisk dokumentation*. Stockholm: Rapport nr 12:1276. Skolverket.
- Rönnerman, K. (2012). *Aktionsforskning i praktiken: förskola och skola på vetenskaplig grund*. Lund: Studentlitteratur.
- Sheridan, S., Pramling Samuelsson, I. (2009). - *Barns lärande: fokus i kvalitetsarbetet*. Stockholm: Liber
- Sverige. Skolverket (2011). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. ([Ny, rev. utg.]). Stockholm: Skolverket.
- Sverige. Skolverket (2012). *Systematiskt kvalitetsarbete: för skolväsendet*. Stockholm: Skolverket.
- Varbergs Kommun, Barn och Utbildningsförvaltningen. (2014) *Plattform för Varbergs förskolor*. Varberg: Barn och Utbildningsförvaltningen.